

13. Frumvarp til laga

um sveitarstjórnarkosningar.

(Lagt fyrir Alþingi 1935).

I. KAFLI

**Bæjarstjórnir og hreppsnefndir. Tala bæjarfulltrúa og hreppsnefndarmanna.
Kjörtímabil og hvenær kosningar fara fram.**

1. gr.

Í hverjum kaupstað skál vera bæjarstjórn. Bæjarstjórnir skulu skipaðar 6—15 bæjarfulltrúum. Þegar hreppur fær kaupstaðarréttindi, ákveður ráðherra tölu bæjarfulltrúa samkvæmt tillögum hreppsnefndar. Ráðherra getur breytt tölu bæjarfulltrúa innan þeirra takmarka, sem hér eru sett, samkvæmt tillögum bæjarstjórnar.

2. gr.

Í hverjum hreppi skal vera hreppsnefnd. Hreppsnefndir skulu skipaðar 3—7 hreppsnefndarmönnum. Hreppsnefnd getur breytt tölu hreppsnefndarmanna innan þeirra takmarka, sem hér eru sett, með samþykki sýslunefndar.

3. gr.

Bæjarstjórnir og hreppsnefndir skulu kosnar til 4 ára í senn (sbr. þó 5. gr.). Um leið og kosnir eru bæjarfulltrúar eða hreppsnefndarmenn, skal kjósa jafnmarga menn til vara um sama tímabil, er taka sæti í bæjarstjórn eða hreppsnefnd í forföllum þeirra eftir þeim reglum, sem greinir í XV. kafla þessara laga. Fer um kosninguna samkvæmt ákvæðum þessara laga.

4. gr.

Almennar bæjarstjórnar- og hreppsnefndarkosningar skulu fara fram 4. hvert ár. Bæjarstjórnarkosningar og hreppsnefndarkosningar í hreppum, þar sem fullir $\frac{2}{3}$ hlutar kjósenda eru búsettir í kaптúni, skulu fara fram síðasta sunnudag í janúarmánuði, en í öðrum hreppum síðasta sunnudag í maímánuði.

5. gr.

Ef kosning bæjarstjórnar eða hreppsnefndar ferst fyrir á tilskildum eða auglýstum tíma, skal efna til kosninga á ný svo fljótt, sem því verður við komið.

Þegar hreppur fær kaupstaðarréttindi, skal kjósa bæjarstjórn svo fljótt, sem því verður við komið, nema lög ákveði annað.

Þegar hreppi er skipt, skal kjósa hreppsnefnd í hinum nýju hreppum svo fljótt sem því verður við komið.

Nú hefir í kaupstað, þar sem kosinn er bæjarstjóri, eigi náðst meiri hluti bæjarfulltrúa fyrir kosningu hans, þannig að bæjarstjóri sé í andstöðu við meiri

hluta bæjarstjórnar, og getur ráðherra þá ákveðið, að bæjarstjórnarkosningar skuli fara fram á ný.

Nú verður bæjarstjórn eða hreppsnefnd af einhverjum ástæðum ekki fullskipuð fyrir það, að varamenn eru ekki fyrir hendi til að taka autt sæti í bæjarstjórn eða hreppsnefnd, og skal þá kosning fara fram á bæjarfulltrúa eða hreppsnefndarmanni og varamanni í hið auða sæti svo fljótt, sem því verður við komið.

Kjörtímabil bæjarstjórnar í nýjum kaupstað og kjörtímabil hreppsnefndar í nýjum hreppi skal aldrei standa lengur en til næstu almennra bæjarstjórnar- eða hreppsnefndarkosninga. Sama gildir um bæjarstjórn, sem kosin er að nýju samkvæmt heimild 4. málsgreinar og um bæjarfulltrúa og hreppsnefndarmenn, sem kosnir eru samkvæmt 5. málsgrein þessarar greinar.

Allar kosningar, sem fara fram samkvæmt þessari grein, skulu yfirkjörstjórnir auglýsa mjög rækilega og með nægum fyrirvara, að svo miklu leyti sem því verður við komið.

II. KAFLI

Kosningarréttur og kjörgengi.

6. gr.

Kosningarrétt við kosningar til bæjarstjórna og hreppsnefnda hafa allir, karlar og konur, sem

1. eru 21 árs að aldri, þegar kosning fer fram,
2. eru íslenskir ríkisborgarar eða hafa jafnan rétt við þá,
3. hafa óflekkað mannorð,
4. eru fjárráðir.

Um óflekkað mannorð og fjárræði gilda sömu reglur og þegar um er að ræða kosningarrétt við kosningar til Alþingis.

Kjósandi neytir kosningarréttar síns í þeim kaupstað eða hreppi, þar sem hann er búsettur, eftir þeim reglum og með þeim skilyrðum, er lög þessi setja.

7. gr.

Kjörgengir í bæjarstjórn og hreppsnefnd eru allir þeir, sem kosningarrétt hafa og hans mega neyta í viðkomandi kaupstað eða hreppi.

EKKI mega hjón né menn skyldir að niðjatali sitja samtímis í hreppsnefnd eða bæjarstjórn.

8. gr.

Skylt er bæði konum og körlum, sjálfnum sér ráðandi, yngri en 60 ára og heilum og hraustum, að taka við kjöri í bæjarstjórn og hreppsnefnd. Þeim, er setið hefir í bæjarstjórn eða hreppsnefnd, er þó óskylt að taka við kjöri fyrr en jafnlangur tími er liðinn síðan hann átti þar síðast sæti, enda tilkynni hann yfirkjörstjórn i síðasta lagi 3 dögum áður en framboðsfrestur er út runninn, að hann skorist undan endurkjöri.

III. KAFLI

Kjördeildir.

9. gr.

Við bæjarstjórnar- og hreppsnefndarkosningar skal skipta kaupstöðum og hreppum í kjördeildir á sama hátt sem við kosningar til Alþingis

IV. KAFLI

Kjörstjórnir.

10. gr.

Bæjarstjórnar- og hreppsnefndarkosningum stjórna kjörstjórnir. Í hverjum kaupstað og hverjum hreppi skal vera yfirkjörstjórn, skipuð 3 mönnum. Í hverri kjördeild hrepps eða kaupstaðar skal vera undirkjörstjórn, skipuð 3 mönnum. Bæjarstjórn eða hreppsnefnd kys, að viðhöfðum hlutfallskosningum, kjörstjórnir til eins árs í senn úr hópi kjósenda kaupstaðarins eða hreppsins, og jafnmarga til vara. Kjörstjórn velur sér oddvita og skiptir að öðru leyti með sér störfum.

Varamenn taka sæti í kjörstjórnnum í forföllum aðalmanna eftir sömu reglum og þegar um kjörstjórnir við kosningar til Alþingis er að ræða, og á sama hátt skal fylla tölu kjörstjórnar, ef varamenn eru ekki fyrir hendi.

V. KAFLI

Kjörskrár.

11. gr.

Kjörskrár til bæjarstjórnar- og hreppsnefndarkosninga semja bæjarstjórnir í kaupstöðum og hreppsnefndir í hreppum. Skulu kjörskrár samdar í febrúarmánuði ár hvert, samtímis því sem kjörskrár fyrir kosningar til Alþingis eru samdar. Sérstaka kjörskrá skal semja fyrir hverja kjördeild. Kjörskrár í kaupstöðum og í hreppum, þar sem almennar hreppsnefndarkosningar fara fram í janúarmánuði, gilda frá 24. janúar það ár, sem þær eru samdar, til 23. janúar næsta ár á eftir, en í öðrum hreppum frá 24. maí til 23. maí.

12. gr.

Á kjörskrá til bæjarstjórnar- eða hreppsnefndarkosninga skal taka:

1. Þá, sem fullnægja öllum skilyrðum 6. greinar þessara laga, og eru, þegar kjörskrá er samín, heimilisfastir í þeirri kjördeild, sem kjörskráin nær til.
2. Þá, sem skortir það eitt á að fullnægja skilyrðum 1. töluliðs þessarar greinar, að þeir hafa ekki fyllt 21 árs aldur, ef þeir hafa náð þeim aldri áður en kjörskráin gengur úr gildi, enda skal þess þá getið í athugasemd við nafn þeirra, hvaða mánaðardag þeir hafa náð fullum aldri.

13. gr.

Um allan frágang kjörskrár til bæjarstjórnar- eða hreppsnefndarkosninga, að öðru leyti en því, er segir í 12. gr. um það, ef vanrækt hefir verið að semja kjörskrá í tæka tíð, um aðgang almennings að kjörskrá frá því að hún hefir verið samín og þangað til hún gengur í gildi, fer á sama hátt sem um kjörskrár við kosningar til Alþingis.

14. gr.

Nú eiga bæjarstjórnar- eða hreppsnefndarkosningar að fara fram, og skal þá tveimur mánuðum áður leggja kjörskrá fram til sýnis almenningi, og fer um allt, er að því lýtur, á sama hátt sem um kjörskrár fyrir kosningar til Alþingis. Um kjörskrárkærur og alla meðferð þeirra fer einnig á sama hátt sem um kjörskrárkærur, þegar um kosningar til Alþingis er að ræða.

15. gr.

Nú ber nauðsyn til, að bæjarstjórnar- eða hreppsnefndarkosningar, aðrar en almennar bæjarstjórnar- eða hreppsnefndarkosningar (sbr. 5. gr.), fari fram með svo stuttum fyrirvara, að ekki er unnt að láta kjörskrá liggja jafnlengi frammi eða veita þá fresti og fyrirvara, sem annars er gert ráð fyrir, og má þá bæjarstjórn eða hreppsnefnd stytta þetta allt hlutfallslega, enda auglýsi hún það nákvæmlega, jafnframt því sem kosningin er auglýst.

16. gr.

Allar bæjarstjórnar- og hreppsnefndarkosningar skulu fara fram samkvæmt gildandi kjörskrá. Ekki má kjósandi greiða atkvæði nema í einni kjördeild við sömu bæjarstjórnar- eða hreppsnefndarkosningar og ekki við fleiri en einar bæjarstjórnar- eða hreppsnefndarkosningar, sína á hverjum stað, er fara fram samtímis eða með styttra millihili en eins árs. Ef kjósandi er á kjörskrá í fleiri kjördeildum en einni eða í fleiri kaupstöðum eða hreppum en einum, ræður hann sjálfur, hvar hann neytir kosningarréttar síns.

Sá, sem stendur á kjörskrá með athugasemd við nafn sitt (sbr. 12. gr.), skal hafa rétt til að greiða atkvæði, ef hann samkvæmt athugasemdinni hefir öðlazzt atkvæðisrétt á kjördegi, annars ekki.

VI. KAFLI

Framboð.

17. gr.

Þegar bæjarstjórnar- eða hreppsnefndarkosningar eiga að fara fram, skulu framboðslistar afhentir oddvita yfirkjörstjórnar egi síðar en 28 dögum fyrir kjördag. Oddviti skal gefa vottorð um móttöku hvers lista.

Á framboðslista skulu að jafnaði vera tvöfallt fleiri nöfn frambjóðenda en kjósa á hajarfulltrúa eða hreppsnefndarmenu. Nú berst yfirkjörstjórn listi með fleirum nöfnum en tilskilið er, og skal þá nema af listanum öftustu nöfnin, sem fram yfir eru tilskilda tölu.

Hverjum framboðslista skal fylgja skrifleg yfirlýsing frá kjósendum í kaupstaðnum eða hreppnum um að þeir styðji kosningu listans. Þessir meðmælendur hvers lista mega í Reykjavík ekki vera færri en 100 og ekki fleiri en 200, í öðrum kaupstöðum ekki færri en 20 og ekki fleiri en 40, og í hreppum ekki færri en 10 og ekki fleiri en 20.

Yfirkjörstjórn úrskurðar um kjörgengi. Úrskurði kjörstjórnar má áfrýja til bæjarstjórnar eða hreppsnefndar. Úrskurði bæjarstjórnar eða hreppsnefndar má aftur áfrýja á sama hátt sem fyrir er mælt í 33. gr., ef úrskurður fellur um, að bæjarfulltrúi eða hreppsnefndarmaður hafi misst kjörgengi.

Ef framboðandi deyr áður en kosning fer fram, en eftir að framboðsfrestur er liðinn, má innan þriggja daga setja mann í sæti hans á listanum, ef fullur helmingur meðmælenda listans krefst þess.

VII. KAFLI

Umboðsmenn.

18. gr.

Hverjum framboðslista skal fylgja til yfirkjörstjórnar skrifleg tilkynning frá framboðendum listans, hverjir tveir menn séu umboðsmenn listans.

Um umboðsmenn við bæjarstjórnar- og hreppsnefndarkosningar gilda hliðstæðar reglur við það, sem gildir um umboðsmenn við kosningar til Alþingis.

VIII. KAFLI

Kosningaundirbúningur.

19. gr.

Yfir- og undirkjörstjórnir skulu halda gerðabækur og bóka gerðir sínar á sama hátt sem kjörstjórnir við kosningar til Alþingis.

20. gr.

Jafnskjótt sem framboðsfrestur er liðinn, heldur yfirkjörstjórn fund og tekur til meðferðar að úrskurða framboðslistana. Skal umboðsmönnum gefinn kostur á að vera viðstaddir, og fer um allt, er að þessu lýtur, í samræmi við gildandi reglur um úrskurðum framboðslista við kosningar til Alþingis.

21. gr.

Þegar úrskurðað er, hverjir listar verði í kjöri, merkir yfirkjörstjórn þá með bókstöfum A, B, C o. s. frv. í samræmi við gildandi reglur um lista við kosningar til Alþingis. Ef listar eru ekki bornir fram af pólitískum flokkum, merkir yfirkjörstjórn þá í stafrófsröð, eftir því sem þeir hafa borizt henni eða eftir samkomulagi við umboðsmenn.

Því næst gerir yfirkjörstjórn þegar í stað almenningi kunna listana með auglýsingu, sem birt er á sama hátt, sem á hverjum stað er títt að birta opin-

berar auglýsingar. Í auglýsingunni skal greina bókstaf hvers lista og nöfn fram-
bjóðenda á hverjum lista í rétttri röð.

22. gr.

Yfirkjörstjórn sér um gerð kjörseðla, er notaðir verða á kjörfundi við
bæjarstjórnar- eða hreppsnefndarkosningar.

Kjörseðil skal gera þannig:

Á hæfilega stórt blað úr góðum þykkum pappir skal prenta eða fjölríta
listana hvern við annars hlið í röð eftir bókstöfum þeirra. Niður undan bókstaf
hvers lista, sem skal vera stór og greinilegur og standa yfir miðjum listanum,
skulu vera nöfn frambjóðenda listans í rétttri röð, ásamt stöðu og heimili, ef
nauðsyn þykir til aðgreiningar. Listarnir skulu aðgreindir með feitum lang-
strikum og skal að minnsta kosti $\frac{1}{2}$ cm. breitt bil vera fyrir framan nöfnin á
hverjum lista. Efst á seðlinum skal standa sem fyrirsögn **Kjörseðill við bæjar-
stjórnar (hreppsnefndar) kosningar íkaupstað (hreppi)**, með
dagsetningu og ártali.

Yfirkjörstjórn afhendir undirkjörstjórnnum í tæka tíð jafnmarga kjörseðla,
sem kjósendur eru á kjörskrá í hverri kjördeild og 10% framyfir. Skal hún gæta
sömu varúðar um alla meðferð kjörseðla og ganga jafn tryggilega frá þeim til
sendingar og skylt er um kjörseðla við kosningar til Alþingis.

Yfirkjörstjórnir skulu sjá um, að undirkjörstjórnir hafi við hendinga á kjör-
degi öll nauðsynleg kjörgögn, eins úr garði gerð og þegar um kosningar til
Alþingis er að ræða. Þannig sendir hún þeim jafnframt kjörseðlunum kjörbók
til afnota við kosninguna, árituð umslög: stórt umslag með ntanáskrift yfir-
kjörstjórnar og minni umslög undir ónýttu seðla, ágreiningsseðla og afgang-
seðja, svo og handbók kosningalaga, sem út er gefin til leiðbeiningar við kos-
ningar til Alþingis, ásamt sérprentum af þessum lögum.

Atkvæðakassa, tilheyrandi poka og innsigli, sem notað er við kosningar til
Alþingis, er heimilt að nota við bæjarstjórnar- og hreppsnefndarkosningar.

IX. KAFLI

Atkvæðagreiðsla utan kjörfundar.

23. gr.

Þeir, sem staddir eru eða gera ráð fyrir að verða staddir utan þess kaup-
staðar eða hrepps, þar sem þeir standa á kjörskrá, þá er bæjarstjórnar- eða hrepps-
nefndarkosning fer fram, og af þeim ástæðum geta ekki sótt kjörfund, hafa
heimild til að greiða atkvæði utan kjörfundar hvar sem er á landinu og þó að
eins hjá einhverjum bæjarfógeta eða sýslumanni (í Reykjavík lögmanni) og
að svo miklu leyti, sem þeir hafa kjörgögn fyrir hendi.

Í kauptúnnum þar sem er sérstakur lögreglustjóri, sem ekki er jafnframt
sýslumaður, er heimilt að greiða atkvæði hjá honum, og ber hlutaðeigandi sýslu-
manni að láta honum kjörgögn í té í þessu skyni.

Sem kjörgögn við þessa kosningu skal nota afgang utankjörfundargögn
frá kosningum til Alþingis, og fer um allt, er að kosningunni lýtur, í samræmi
við gildandi ákvæði um utankjörfundaratkvæðagreiðslu við kosningar til Alþingis.

X. KAFLI

Atkvæðagreiðsla á kjörfundi.

24. gr.

Um kjörstaði og útbúnað þeirra gilda sömu reglur og við kosningar til Alþingis. Um atkvæðagreiðslu á kjörfundi við bæjarstjórnar- og hreppsnefndarkosningar fer að öllu leyti samkvæmt gildandi ákvæðum um atkvæðagreiðslu á kjörfundi við kosningar til Alþingis, þegar um er að ræða hlutbundnar kosningar. Um skil af hendi undirkjörstjórna til yfirkjörstjórna fer einnig á sama hátt og við kosningar til Alþingis.

XI. KAFLI

Kosningarúrslit.

25. gr.

Um það, ef ekki bjóða sig fleiri fram við bæjarstjórnar- eða hreppsnefndarkosningar en kjósa á bæjarfulltrúa eða hreppsnefndarmenn, um talning atkvæða, um mat á gildum og ógildum atkvæðum og um úrslit kosninga, hverja skuli úrskurða kosna sem bæjarfulltrúa eða hreppsnefndarmenn og hverja vararmenn, í hverri röð og hverjar atkvæðatölur þeirra séu hvers um sig, fer samkvæmt gildandi ákvæðum um kosningar til Alþingis, þegar um hlutbundnar kosningar er að ræða.

Um það, ef kosningu í kjördeild þarf að fresta eða hún fellur niður, eða ef atkvæðasending kemur ekki til skila til yfirkjörstjórnar í tæka tíð eða ferst með öllu, fer í samræmi við gildandi ákvæði um kosningar til Alþingis.

XII. KAFLI

Óleyfilegur kosningaróður og kosningaspjöll.

26. gr.

Tilsvarendi framferði við það, sem talið er óleyfilegur kosningaróður eða kosningaspjöll við kosningar til Alþingis, er jafnóleyfilegt að við hafa við bæjarstjórnar- eða hreppsnefndarkosningar.

XIII. KAFLI

Kosningakærur.

27. gr.

Bæjarstjórnar- og hreppsnefndarkosningar má kæra skriflega fyrir bæjarstjórn eða hreppsnefnd og skal kæran komin þeim í hendur innan 14 daga frá því er lýst var úrslitum kosninga. Skal leita umsagnar kjörstjórnar um kærur, og skal hún láta uppi álit sitt innan viku í kaupstöðum og 14 daga í hreppum frá

Því að hún fékk kærana, og bæjarstjórn kveða upp úrskurð sinn innan viku og hreppsnefnd innan 14 daga þar frá. Úrskurði bæjarstjórnar má skjóta til ráðherra, og skal tilkynning um áfrýjunina komin innan viku til ráðuneytisins og skjöl þau, er áfrýjuninni kunna að fylgja sett á póst innan sama tíma. Úrskurði hreppsnefndar má skjóta til oddvita sýslunefndar, og skal áfrýjunin komin honum í hendur innan 14 daga frá dagsetningu úrskurðarins.

Að öðru leyti fer um kærur út af brotum á lögum þessum í samræmi við gildandi ákvæði um kærur út af brotum á lögum um kosningar til Alþingis.

XIV. KAFLI

Kosningar innan bæjarstjórna og hreppsnefnda.

28. gr.

Bæjarstjórn kýs sér forseta úr flokki bæjarfulltrúa og hreppsnefndir oddvita úr flokki hreppsnefndarmanna (sbr. þó 3. málsg. þessarar greinar).

Í kaupstöðum þeim, þar sem er kosinn, eða verður kosinn, sérstakur bæjarstjóri (borgarstjóri), skal hann kosinn af bæjarstjórn eftir hverjar almennar bæjarstjórnarkosningar, og er kjörtími hans hinn sami og kjörtímabil bæjarfulltrúa. Ekki hefir bæjarstjóri (borgarstjóri) þannig kosinn atkvæðisrétt í bæjarstjórn eða nefndum nema hann sé einnig bæjarfulltrúi. Þó hefir bæjarstjóri (borgarstjóri) óbundið málfrelsi og tillögurétt í bæjarstjórn og nefndum hennar. Ekki má kjósa bæjarstjóra (borgarstjóra) í fastar nefndir bæjarstjórnar, nema hann sé jafnframt bæjarfulltrúi. Þó á hann sæti í föstum nefndum innan bæjarstjórnar sem aukamaður, og má kjósa hann formann nefnda, þótt ekki hafi hann þar atkvæðisrétt.

Nú gegnir, samkvæmt sérstökum lögum, bæjarfógeti eða lögreglustjóri bæjarstjórnastörfum í bæjarstjórn eða oddvitastörfum í hreppsnefnd, og fer þá um atkvæðisrétt hans, málfrelsi og tillögurétt samkvæmt því sem segir um bæjarstjóra (borgarstjóra) í 2. málsgrein þessarar greinar.

Endurkjósa má bæjarstjóra (borgarstjóra), og setur bæjarstjórn með samþykkt, staðfestri af ráðherra, ákvæði um starfssvið hans, laun og skrifstofufé, er greiðist úr bæjarsjóði.

Bæjarstjórn kýs á sama fundi og fastar nefndir eru kosnar tvo endurskoðendur bæjarreikninganna og tvo til vara. Kosning nefnda og endurskoðenda gildir um eitt ár. Bæjarstjórn ákveður laun endurskoðenda og setur þeim erindisbréf.

Heimilt er bæjarstjórn Reykjavíkur að ákveða með samþykkt, staðfestri af atvinnumálaráðherra, að fleiri en einn borgarstjóri skuli vera í Reykjavík, og setja jafnframt reglur um skiptingu starfa þeirra á meðal. Ennfremur getur bæjarstjórn kaupstaðar með samþykkt ákveðið að setja sérstakt bæjarráð, er hafi með höndum framkvæmd tiltekinna málefna bæjarins ásamt bæjarstjóra (borgarstjóra). Heimilt er að láta bæjarráð taka að meira eða minna leyti við starfi fastra nefnda.

29. gr.

Kosningar í nefndir, er bæjarstjórn eða hreppsnefnd kys, skulu jafnan vera leynilegar og hlutbundnar, ef fleiri skal kjósa en einn mann. Skal beita hlutfallskosningu sem hér segir: Þeir bæjarfulltrúar eða hreppsnefndarmenn, er komið hafa sér saman um að kjósa allir sömu menn í sömu röð, afhenda forseta bæjarstjórnar eða oddvita hreppsnefndar, þegar til kosninga kemur, lista yfir þá í þeirri röð. Þegar hann hefir tekið við listunum, merkir hann hvern þeirra bókstaf A, B, C o. s. frv., eftir því, sem hann sjálfur ákveður eða ákveðið hefir verið með samkomulagi eitt skipti fyrir öll þann kjörtíma. Síðan les forseti (oddviti) upp stafnafn hvers lista og nöfn þau, er á honum standa. Þá kjósa bæjarfulltrúarnir þannig, að hver ritar á kjörmiða aðeins stafnafn (A, B, C og s. frv.) þess lista, er hann vill kjósa eftir. Kjörmiðarnir eru afhentir forseta (oddvita), og nefnir hann upphátt bókstaf hvers miða, en skrifarar rita jafn-óðum og telja saman, hve mörg atkvæði hafi fallið á hvern lista, hve mörg á A, hve mörg á B o. s. frv. Tölu þeirri, sem hver listi þannig fær, er svo skipt, fyrst með 1, síðan með 2, síðan með 3 o. s. frv., eftir því sem með þarf. Hluta-tölur hvers lista eru ritaðar í röð, hver niður undan annari og yfir dálkinum er ritaður bókstafur þess lista.

Kosningin fer eftir hlutatölunum, þannig að sá listi fær fyrsta mann, er hæsta á hlutatöluna, sá listi næsta mann, er á næst hæsta hlutatölu o. s. frv., þar til fullskipað er. Ef jafnháar hlutatölur koma á tvo eða fleiri lista, skal varpa hlutkesti um, hver listinn skuli koma að manni.

Af hverjum lista skulu menn hljóta kosningu í þeirri röð, sem þeir standa á listanum. Sé ekki stungið upp á fleiri nefndarmönnum eu kjósa á, lýsir forseti (oddviti) þá rétt kjörna án atkvæðagreiddslu.

30. gr.

Hver nýkosin hreppsnefnd skal kjósa sýslunefndarmann og annan til vara. Nú fara sýslunefndarmaður og varasýslunefndarmaður báðir úr nefudinni áður en kjörtímabil þeirra er liðið, og skal þá þegar kjósa í þeirra stað.

Umboð sýslunefndarmanns og varamanns hans fellur niður jafnframt því, sem út er runnið kjörtímabil þeirrar hreppsnefndar, sem hann er kosinn af.

Sáttanefndarmenn, skólanefndarmenn og aðrir starfsmenn kaupstaða og hreppa, sem kosnir hafa verið almennum kosningum, skulu hér eftir kosnir af bæjarstjórnnum og hreppsnefndum.

XV. KAFLI

Hvernig varamenn taka sæti í bæjarstjórnnum og hreppsnefndum.

31. gr.

Varmenn bæjarfulltrúa eða hreppsnefndarmanna taka sæti í bæjarstjórn eða hreppsnefnd eftir þeirri röð, sem þeir eru kosnir, þegar bæjarfulltrúar eða hreppsnefndarmenn þess lista, sem þeir eru kosnir á, falla frá, flytjast burtu eða forfallast á annan hátt frá að eiga sæti í bæjarstjórn eða hreppsnefnd.

Ef bæjarfulltrúi eða hreppsnefndarmaður forfallast um stundarsakir vegna veikinda eða annars, á hann rétt á að láta varamann taka sæti sitt á meðan, en tilkynna skal hann forseta bæjarstjórnar eða oddvita hreppsnefndar, í hverju forföllin eru fólgin og hversu lengi þau muni vara.

Varamenn taka sæti í þeim nefndum innan bæjarstjórnar eða hreppsnefndar eða skipuðum af bæjarstjórnnum eða hreppsnefndum, er sá bæjarfulltrúi eða hreppsnefndarmaður sat í, er þeir taka sæti fyrir.

XVI. KAFLI

Kosningar innan sýslunefnda.

32. gr.

Sýslunefnd er skylt að láta fara fram hlutfallskosningu við kosningar til aukaneftnda og annara starfa, er hún kys menn til, og fer um kosninguna eftir fyrirmælum 29. gr.

XVII. KAFLI

Missir kjörgengis. Bæjarfulltrúa, hreppsnefndarmanni eða sýslunefndarmanni veitt lausn eða vikið frá.

33. gr.

Bæjarstjórn eða hreppsnefnd úrskurðar, hvort bæjarfulltrúi, hreppsnefndarmaður eða sýslunefndarmaður hafi misst kjörgengi eða hvort veita skuli honum lausn eða vikja honum frá starfanum. Skjóta má úrskurði hreppsnefndar til sýslunefndaroddvita og úrskurði bæjarstjórnar til ráðherra.

Sýslunefnd úrskurðar þau atriði, sem í 1. málgr. segir ef sýslunefndarmaður á hlut að máli.

Ef manni er vikið úr sýslunefnd eða bæjarstjórn, þá getur hann borið málið undir ráðherra.

Úrskurði sýslunefndaroddvita og ráðherra eftir þessari grein má skjóta til dómstólanna.

XVIII. KAFLI

Kostnaður.

34. gr.

Kostnaður við bæjarstjórnarkosningar greiðist úr bæjarsjóði. Kostnaður við hreppsnefndarkosningar greiðist úr hreppssjóði.

XIX. KAFLI

Refsiákvæði.

35. gr.

Brot gegn lögum þessum varða refsingum í samræmi við refsíákvæði laga um kosningar til Alþingis.

XX. KAFLI

Niðurlags- og bráðabirgðaákvæði.

36. gr.

Jafnframt því sem lög þessi öðlast gildi, falla úr gildi lög nr. 59, 14. júní 1929 um kosningar í málefnum sveita og kaupstaða, lög nr. 119, 29. des. 1933 og lög nr. 58, 23. nóvember 1934, um breytingar á téðum kosningalögum, svo og önnur ákvæði laga, sem koma í bága við ákvæði þessara laga.

Almennar hreppsnefndarkosningar um land allt, samkvæmt lögum þessum, fara í fyrsta skipti fram á sama ári og hinar næstu almennu bæjarstjórnarkosningar, þ. e. árið 1938. Þangað til skal kjósa í hreppsnefndir samkvæmt lögum nr. 59, 14. júní 1929, um kosningar í málefnum sveita og kaupstaða. og þó þannig, að umboð allra hreppsnefndarmanna, hvort sem þeir hafa setið lengur eða skemur, fellur niður þegar eftir hinar almennu hreppsnefndarkosningar 1938.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta:

Með þingsályktunartillögu, samþykktri af neðri deild Alþingis á aukabínginu 1933, var ríkisstjórninni falið „að undirhúsa og leggja fyrir næsta Alþingi frumvarp til laga um breytingar á lögum um kosningar í málefnum sveita og kaupstaða, og séu ákvæði þeirra laga samræmd ákvæðum laga um kosningar til Alþingis“. Ekki vannst timi til, að þessu yrði lokið fyrir síðasta þing, og er frumvarp þetta því einu þingi síðar á ferðinni en til var ætlað.

Þingsályktunartillöguna liggur næst að skilja svo, að með henni sé þeim vilja lýst yfir, að lög um sveitarstjórnarkosningar verði færðar til lýðræðisáttar til jafns við hin nýju lög um alþingiskosningar, enda öll ákvæði beggja laganna jafnframt samræmd í því skyni, að gera þeim, sem kosningum stjórna, svo og kjósendunum, auðveldara fyrir um að átta sig á kosningareglum og kosningaðferðum, er ákvæði beggja laganna styðja hver önnur, í stað þess að stangast svo mjög, sem þau hafa gert til þessa.

Með þetta fyrir augum hafa lögin verið endurskoðuð og lagafrumvarp þetta samið.

Helztu efnisbreytingar frumvarpsins frá gildandi lögum eru þessar:

1. Almennar hreppsnefndarkosningar fara fram á fjögurra ára fresti eins og bæjarstjórnarkosningar nú og á sama ári sem hinar almennu bæjarstjórnarkosningar.
2. Kjörtímabil hreppsnefnda er 4 ár eins og bæjarstjórna, og eru allir hreppsnefndarmenn kosnir í einu.
3. Kjördagur til bæjarstjórnarkosninga er fastákveðinn síðasti sunnudagur í janúarmánuði og sami kjördagur fyrir hreppsnefndarkosningar í þeim hreppum, þar sem fullir $\frac{2}{3}$ hlutar kjósenda búa í kaupþúni. Kjördagur fyrir hreppsnefndarkosningar í öðrum hreppum er fastákveðinn síðasti sunnudagur í maímánuði.

4. Allar hreppsnefndir skulu kosnar hlutbundnum kosningum á sama hátt sem bæjarstjórnir.
5. Kjósa skal varamenn til hreppsnefnda á sama hátt sem til bæjarstjórna.
6. Kjörsókn að hreppsnefndarkosningum er gerð auðveldari með því, að kosningar fara fram í kjördeildum á sama hátt sem alþingiskosningar.
7. Allar nefndarkosningar innan bæjarstjórna, hreppsnefnda og sýslunefnda skulu vera hlutbundnar.
8. Hinir ýmsu starfsmenn kaupstaða og hreppa, sem til þessa hafa verið kosnir almennum kosningum (sáttanefndarmenn, skólanefndarmenn, sýslunefndarmenn o. s. frv.) skulu kosnir af bæjarstjórnnum eða hreppsnefndum.
9. Ekki er krafist, að kjósandi hafi átt heimili um eitt ár í kaupstað eða hreppi til að mega neyta þar kosningarréttar síns, en í samræmi við lög um kosningar til Alþingis er hver kjósandi settur á kjörskrá, sem heimilisfastur er í kaupstaðnum eða hreppnum, þegar kjörskrá er samín, þ. e. í febrúarmánuði. Með því að almennar kosningar í kaupstöðum og öllum stærri kauptúnum fara ekki fram fyrr en í janúar árið eftir, að kjörskráin var upphaflega samín, verður niðurstaðan svipuð og áður, að yfirleitt kys þar enginn fyr en eftir nærri eins árs búsetu að minnsta kosti. Í öðrum hreppum geta menn fengið að kjósa eftir styttri dvöl, þ. e. eftir ca. þriggja mánaða búsetu, en þess er að gæta, að þá er um smærri hreppa að ræða og dreifbýli, þar sem hægara er en í þéttbýli að átta sig á, hvort menn eru þar í raun og veru orðnir heimilisfastir eða ekki.
10. Allar reglur um tilhögun kosninganna og kosningaaðferðir eru samræmdar sem mest má verða gildandi reglum um alþingiskosningar. Er í frumvarpinu víða látið nægja að visa til tilsvarenda kafla í lögum um kosningar til Alþingis um þau atriði, þar sem fullt samræmi er á milli. Þetta stytir frumvarpið að miklum mun, auk þess sem greinilega kemur í ljós á þenna hátt, hvar treysta má, að fullt samræmi sé á milli hvorutveggja laganna. Þó að lögin um sveitarstjórnarkosningar verði fyrir þetta ekki tæmandi, ein út af fyrir sig, þarf það ekki að koma að sök, með því að lögin um kosningar til Alþingis eru mjög skilmerkilega sundurliðuð í kafla með greinilegum fyrirsögnum, svo að auðgert er að finna hvað eina eftir tilvisun. Gert er ráð fyrir í frumvarpinu, að kjörstjórnir hafi jafnan við hendina handbók kosningalaga, sem út er gefin til leiðbeiningar við alþingiskosningar, svo og sérprentun af lögum um sveitarstjórnarkosningar, og ætti sérprentunin að vera gerð í sama broti sem handbókin, svo að hefta mætti hvorttveggja saman.

Athugasemda við hinar einstöku greinir er ekki talin þörf, þar sem, að öðru leyti en því, sem greint hefir verið hér að framan, er nær eingöngu að ræða um ákvæði um kosningatilhögun, sem eru í fullu samræmi við ákvæði laga um kosningar til Alþingis, sem svo nýlega voru til meðferðar og þá nákvæmlega athuguð og þaulrædd.